

Väga austatud Eesti Vabariigi Peakonsul!

Kallid õpetajad, armsad eesti noored, lugupeetud külalised, mu daamid ja härrad!

Iga inimese elus saabub aeg, kus ta hetkeks peatub, hinge tagasi tõmbab ja tagasi vaatab sammunud teele.

Umbes sama sünnib ka iga organisatsiooni ja asutuse elus ja neid momente me oleme harjunud nimetama aastapäevadeks. Seda sellepärast, et need päevad tähistavad aastate arvu, mis on möödunud ja kulgenud ajamerre.

Oleme harjunud neid päevi liigitama tähtsuse järjekorras, olenevalt ~~yalt~~ sellest mitu aastat üks või teine organisatsioon on tegutsenud või kui kaua see või teine isik on tegev olnud oma eluea jooksul.

Mida olulisem ja tähtsam on üks isik või organisatsioon, seda suurem on muidugi tähelepanu ja austus, mida talle omistatakse.

Need poolehoiu- ja tähelepanuavaldused suurenevad muidugi veelgi, kui arvestame neid olusid ja tingimusi, milledes vastavail isikuil või organisatsioonidel tegutseda ja võidelda tuleb. Mida raskemad on aga olukorrad ja mida suuremad on takistused, seda hinnatavamad on kättevõidetud saavutused.

Need mõtted olgu sissejuhatuseks minu tänasele sõnavõtule, mis on pühendatud ühele äärmiselt tähtsale ja olulisele sündmusele.

Täna on nimelt see päev, mil tähistame New Yorgi Eesti Täienduskooli viieteistkümnendat aastapäev.

Meenutame täna tänutundes päeva, mis tähistab viieteistkümne aasta pikkust tööd, mis on olnud täielikult pühendatud eestluse ja Eesti Nooruse säilitamisele. Arvestades olukordi, mille taustal on tulnud tegutseda meie koolil, ei jää küll muud üle, kui anda kõrgeim tunnustus ja austus minu endisele Alma Materile, sest loen ennast uhkusega selle kooli kasvandikuks ja vilistlaseks. Võin kõhklematult öelda, et osavõtt New Yorgi Eesti Täienduskooli tegevusest on aidanud kasvatada minus ja paljudes teistes eesti noortes Eesti Vaimu ja rahvuslikku iseteadvust.

Arendades edasi seda mõtet, võime julgesti öelda, et Eesti Täienduskool on aastate jooksul teinud niisuguse ulatusega töö, millel ei ole hindamiseks võrdselt ega õiget mõõdupuud. Paljudele eesti noortele on Täienduskool olnud ainsaks allikaks, kust nad on ammutanud kõige elementaarsemaid teadmisi eesti keelest, ajaloost ja kultuurist.

Tänu sellele on nii mõndagi eesti noort suudetud säästa eestlusele, kes muidu oleks jäänud päästamatult kadunuks ja vajunud nõnda öelda vaimselt surnud eestlaste gruppi. Vaatamata sellele, et igapäevane koolitöö meie noortel sünnib inglise keeles, paneb meie Täienduskooli töö siiski tasapisi idanema koduse seemne, mis sageli jõudsalt kasvab ja aegapidi noortes eestlaslikku iseteadvust kasvatab. Noorele on sellega antud võimalus ennast võrrelda teda ümbritseva Ameerika tavade ja kommetega ja sageli areneb sellest üha tugevnev rahvuslik iseteadvus ja ühtekuuluvuse tunne.

Tekib rahvuse ja rahvusliku päritolu mõiste ja arusaamine, et me ei ole mitte läbilõike Ameerika rahvastiku sulatusahju produkt, vaid et meil on oma ilus emakeel, oma vana kultuur ja uhke ajalugu, mis võib julgesti olla vana-vana-vanaisaks Ameerika ajaloole. Ma ei taha siinjuures sugugi alavääristada meie praegust kodumaad ega tema ajalugu, tahan vaid rõhutada, et meil ei ole vaja häbeneda Eesti minevikku ega oma päritolu. Vastupidi: Ameerika! meie praegune kodumaa, on kasvanud maailma tugevaimaks ja võimsaimaks riigiks eestkätt selletõttu, et vanas maailmas - seega ka meie iidse kodumaal - arenes ja kasvas kultuur, mis kaasa aitas uue maailma loomisele ja mille hüvesid me praegu naudime.

Ühenduses Eesti Kooli tööga võib mõnelgi noorel tekkida probleeme ja küsimusi, et miks peame käima mitu korda kuus laupäeviti koolis, - miks kästakse meil rääkida veel ühte keelt ja miks meie tahame olla teistmoodi kui seda on meie sõbrad ja ameeriklastest mängukaaslased. Vastus sellele on väga selge: Oleme teistmoodi seepärast, et oleme päritolult eestlased ja tahame alal hoida oma rahva kultuurilist omapära ja ennekõike tahame säilitada oma emakeelt.

Püüame seda teha selleks, et ära hoida ühtesulamist oma ümbruskonnaga, mis tähendaks kadu meile kui rahvale ja iseseisvale kultuurile. See oleks iseenesest kahjulik ka meie praegusele kodumaale ja tema kultuurile. On väga väheseid kitsarinnalisi ameerika kolkapoliitikuid, kes alahindavad ja alavääristavad üksikute rahvusgruppide panust Ameerika kultuurile. Peaaegu alati võime kogeda seda, et igasugust rahvuslikku isetegevust pooldatakse ja soovitatakse ja selles isetegevuses on meie koolil olnud täita suur ja tähtis osa.

Vastuvaidlematult on selge, et täienduskoolide tegevus üldiselt sünnib hoopis teistes tingimustes kui oli meie vabal kodumaal. Üks suuremaid probleeme on, et me ei saa kedagi sundida oma tegevusest osa võtma. Koolitööst osavõtt nii õpilaste kui ka õpetajate suhtes sünnib täielikult vabatahtlikkuse alusel ja saab püsida järjekult ainult senikaua, kuni leidub neid aatelisi inimesi, kes südame ja seesmise kutsumuse sunnil on nõus kaasa aitama õpetajatena ja kasvatajatena.

Lõppude-lõpuks on aga selge see, et iga eesti kool paguluses saab püsida ja tegutseda ainult siis, kuni jätkub rahvuslikult häälestatud vanemaid, kes on valmis oma lapsed kooli tooma. Sellega oleme minu arvates puudutanud ühte põhilist ja olulisemat probleemi meie siinses eesti ühiskonnas. Rõõmustaval kombel on Eesti Täienduskool New Yorgis püsinud ja kasvanud, kuid vaade tulevikku tekitab alati teatavat muret. Probleem on nimelt see, et on küllaldaselt arvul eestlasi, kes on nõnda õelda "surnud" eesti ühiskonnale ja kes ei näi enam hoolivat sellest, et nad tahes või tahtmata on päritolult eestlased ja seega peaksid kuuluma aktiivselt meie rahvusgruppi.

See ei ole aga kahjuks nii!

Pahatihti on olukord niisugune, et nimetatud gruppi on haaranud mingi "pajuvenelaslik" või "kadaka-sakslik" mentaliteet ja see loomulikult ei luba mingit osavõttu eesti rahvuslikest üritustest, kaasa arvatud eesti koolide töö. Kurvaks tagajärjeks on see, et eesti noor, kes võinuks võrsuda tõsiseks eestlaseks ja Eesti patrioodiks, võõrdub

4

täielikult meie ilusast emakeelest.

Tal puudub igasugune teadmine ja arusaamine meie rahva minevikust ja võitlusest. Ta sulab tasapisi ühte siinse läbilõike ühiskonda, mis on pahatihti äärmiselt naiivne, eriti mis puutub arusaamisesse kommunistlikust süsteemist. Üheksal juhul kümnest on nende noorte vanemad hoolimatud oma Eesti päritolu suhtes või liiga mugavad, et midagi olukorra parandamiseks ette võtta. Laskutakse isegi niikaugale, et räägitakse oma lapsega vigast ja tihti võimatu aktsendiga inglise keelt, vabandades oma teguviisi sellega, et olevat lapsele segav kui ta peab kahte keelt korraga õppima ja rääkima. Tagajärg on aga see, et kasvav noor õpib ära oma isa või ema vigase inglise keele, ei oska õieti kumbagi keelt ja on siis hiljem hädas oma hariduse edasiarendamisel. Võib olla on eelnevais mõtteis väga dramaatiliselt ja drastiliselt mõnda olukorda kirjeldatud, kuid juhtmõte on see: Laskem oma noori täiel määral osa saada siinse haridussüsteemi hüvedest, sest nende edaspidine areng ja haridus peab paratamatult kulgema siinseid radu pidi.

Samal ajal aga andkem igale eesti noorele võimalus osa võtta eesti täienduskoolide tegevusest ja seda tuleks igal võimalusel soodustada. See arendab ja laiendab noore inimese silmaringi ja õpetab teda võrdlusjooni tõmbama erinevate kultuuride vahel. Toetudes kõigile sellele, mida olen senini esile toonud julgen väita, et eesti täienduskoolid on üheks oluliseks teguriks, kust saab alguse meie rahvuslik kasvatus väljaspool Kodu-Eestit.

Koos eesti koduga, kus valitseb rahvuslik vaim, on eesti kool eestluse hälliks võõrsil ja eesti keele, kirjanduse, ajaloo ja kultuuri üks tähtsamaid edasikandjaid.

Meie kool New Yorgis on teinud seda tööd edukalt viieteistkümne pika aasta jooksul.

Olgugi et olin ainult 2 ja $\frac{1}{2}$ kuud vana, kui olin sunnitud lahkuma koos vanematega oma kodumaalt, tean mõndagi sellest vaimust ja traditsioonidest, mis valitses Vaba-Eesti koolides.

Võin öelda, et need teadmised kasvatavad teatud immuunsust siinsetele potentsiaalselt kahjulikkudele mõjudele ja ühenduses sellega väidan siinkohal, et meie siinne täienduskool on püüdnud neid traditsioone edasi kanda ja arendada. Puhta ja terve eesti vaimu arendamine ja kasvatamine on üks põhilisi eesti kooli eesmärke ja sihte.

See kujuneb tihti hüppelauaks tegevuseks ja kaasalöömiseks teistes eesti rahvuslike kudes organisatsioonides, alates gaidide- skautidega, hiljem akadeemilistes ja teistes organisatsioonides. Sellega osutatakse suur teene eestlusele ja see on aidanud kasvatada uut generatsiooni noortes, kes on rahvuskindlad ja rahvuslikult kainelt mõtlevad.

Oleks kohane siinkohal meenutada Eesti suurima riigimehe ja esimese ja viimase presidendi, Konstantin Pätsi ajaloolisi sõnu vahetult enne Eesti Vabadussõja algust. Ühel erakorralisel valitsuse koosolekul 27.novembril 1918 ütles Konstantin Päts muuseas: "Ei mingisugust kokkulepet kommunistidega. Igaühele, kes vägivallaga iseseisva Eesti pinnale tungib, vastu jõuga ja relvaga." Järgmisel päeval puhkes Eesti Vabadussõda.

Meie jõuks ja relvaks on praegu eesti keel, kultuur, laul, muusika ja kirjandus. Jällegi peame siin esile tõstma eesti koolide tähtsust nende relvade teritamisel ja kasutamisel. Peame ka jälle uuesti mainima fakti, et kõik eelmainitu saab teoks ainult siis, kui leidub küllaldaselt rahvuslikult mõtlevaid vanemaid, kes oma lapsi eesti kooli toovad. On selge, et mida varem saab alata rahvuslik kasvatus, seda tulemusrikkamad on tagajärjed.

Esineb ka olukordi, kus kauguste ja muude ülepääsmatute takistuste tõttu noorte eestlaste keskustesse viimine on võimatu. Loomulikult on see segav ja noorte omavaheline suhtlemine ja tutvumine Eesti Täienduskoolides puudub. Fakt on aga see, et see ei tarvitse sugugi olla takistuseks rahvuslikult terve ja iseteadva eesti noore arengus. Lõppude lõpuks oleneb kõik meie vanemaist, sest on küllaldaselt noori, kes on arenenud tublideks eestlasteks ja rahvuslasteks, vaata-

6

mata sellele, et neil on puudunud igasugune kokkupuude eesti keskus-
tega. Ainsaks seletuseks on siin asjaolu, et on eesti vanemaid, kes
on võtnud vaevaks oma lastele maast madalast õpetada eesti keelt ja
on teinud seda raudse järjekindlusega. Olen seda kogenud sageli oma
tegevuses hundujuhina. Viibides meie kahes viimases maailmalaagris
Kanaadas ja Rootsis ja Suurlaagris Lakewoodis, oli juhus mitmel kor-
ral näha ja kogeda selle kasvatusel vilja. Väikesed hundud, kes olid
tulnud laagrisse kohtadelt, kus sadade miilide ulatuses ei olnud
ühtegi eestlaste keskust, rääkisid puhtalt ja selgelt oma emakeelt.
Sama kehtib ka teiste, umbes samast olukorrast tulnud noorte kohta.
Puutudes esmakordselt kokku nende noortega tunned, et siin oled pin-
nal, kus tekib otsekoheselt mingi seletamatu side. On nagu hakkaks
seletamatul kombel helisema midagi, mis on ühine, omane, tuttav ja
kodune. Avastad, et sul on ühised arusaamised, tõekspidamised ja
mõtlemisviis. See on meie ühine eesti kasvatus ja eesti vaim, mis
meid ühendab ja liidab ühiseks tervikuks.

Kõike eeltoodut kokku võttes saame seada üles järgmised põhi-
mõtted ja sihtjooned: Peame tegema kõik selleks, et võiksid areneda
ja püsida niisugused põhiliselt tähtsad organisatsioonid kui seda
on New Yorgi Eesti Täienduskool ja kõik eesti koolid vabas maailmas.

Peame kõik tegema selleks, et püüda säilitada eesti keelt, kirjan-
dust, muusikat, rahvaluulet, kunsti ja kultuuri.

Peame arendama ja kasvatama oma noortes rahvuslikku uhkust ja ise-
teadvust. Kõikidel nendel, kes tunnevad ja teavad, et neil on midagi,
mida teistel pole, on põhjust olla enesekindlad ja iseteadvad. Kui
oleme selles suhtes edukad, siis võime olla kindlad, et ei kao eesti
keel ja eesti meel. Pean oluliseks mainida ka seda, et me püüaksime
soodustada noorte liitumist eesti organisatsioonidega peale täiendus-
koolide lõpetamist, et ei kaoks side, mis kord on juba loodud.

Lõpetades oma sõnavõttu tänase tähtpäeva puhul jääb mul ainult
soovida, et New Yorgi Eesti Täienduskool jätkaks oma edukat ja aate-

7

list tööd. Selleks soovin palju kannatust ja raugematut tahet kooli
lugupeetud juhatajale ja õpetajaile. Samal ajal kutsun üles kõiki
neid meiega ühinema, kes on senini seisnud eemal kooli ja üldiselt
eesti organisatsioonide tööst. Meid on suhteliselt vähe ja on vana
tõde, et ühenduses on jõud. Mida rohkem on meid võitlemas ühise
sihi eest, seda edukam ja viljarikkam on meie töö Eesti hüvanguks
ja paremaks tulevikuks.

Tiia Puuström,

U.S.A.